

pravniši poti, otrokam précej v pervih letih lahkomisljenost in prešernost izgnati, ali če drugači ni, tudi s šibo izbiti, kakor ravno šola. — Tode s tem šola še ni dovoljna. Mirnost ali pohlevnost, od ktere sim vam do zdej govoril, je še le pogoja ali priprava h lepi in srečni obhoji z ljudmi. Jedro ali poglavitna čednost našiga zaderžanja proti drugim pa je, kar nobenimu zmed vas nemore biti neznano, prava serčna in pametna ljubezen do bližnjiga.

VI. In k leti nar viši čednosti, ali veliko več zapopadku vsih čednost da šola otrokam ne le nar boljši poduk, ampak tudi nar pogostniši vajo in djanško napeljevanje.

Ko bi se ne bal — so tukej vmes rekli — de bi s sojim predolgim govorjenjem vaše poterpežljivosti ne utrudil: bi vam hotel nekoliko bolj posebej zlagati, kaj bo duhovni učenik od te nar poglavitniši, ja edíne zapovedi naše vére, soje šolarje učil; zlasti kér bi tudi za marsikteriga izmed vas ne utegnilo brez koristi biti, ob enim in kratkim v spominu ponoviti, kar je pri drugih priložnostih po samim od tega zapopadka slišal. — Tukej so prijazno in s prašavnimi očmi po celim zberilu pogledali, in kér nobeniga ni bilo, de bi bil kej nasproti rekel, ali nevoljo kazal, so djali: Pregovor pravi: „ki molčí, od tega se misli, de pervoli“, torej če bi vam utegnilo — so smehlaje pristavili — moje daljši pripovedovanje od tega nauka predolgočasno biti, upam, de mi boste tolikanj rajši prizanesli, kolikanj bolj se bote bali, ko bi vas hotla nevolja premagati, z njo sojo lastno prenačljivost zatožiti, s ktero ste morebiti sedeje soje pervoljenje dali.

(Nadalje pozneje).

Domoródní listi.

II.

(Konec.)

Prešernove poezije.

Kakor smo že sprédej opomnili, ima Prešérin začetek svoje pésníške slave v Krajnski Čbelici, ktera je perva v več kakor enim obziru slovénšini k tisti stopnji poštljivosti pripomogla, ktera se ji med slovanskimi naréčji spodóbi. Ko je Čbelica nehala, so Slovenci samo po némškim ilirskim listu in po Novicah včasí priložnost imeli, nektere Prešérnovih poezij brati, in od vsih krajev so se želje slišale, de bi pésnik svoje líčne izdélke sobral in na svitlo dal. To se je zdaj zgodilo.

Prostor nam ne pripustí, tukaj od céne Prešérnovih poezij obširniši govoriti, kér bi le to še bolj od njih poterditi mogli, kar sta dva učena možá, slavni Čeh L. Čelakovski v časopisu českiga muzeuma, v poslednjim zvésku leta 1832 stran 443 — 454, in naš prezgodaj umerli rojak M. Čóp v ilirskim listu leta 1833 Nr. 6, 7. in 8, pisala. Zaberremo tedaj svoje bravece na imenovane liste in prideržimo si, od njegovih poezij le sploh še nekoliko pregovoriti. —

Samostojno so se one iz obilnosti njegoviga pésníškiga duha rodile, in on je bil, ki je sebi in vsim mlajšim naslednikam s krepstjo svojiga duha pot na slovénski Parnas odperl; in če bi njegovim pesmam nič družiga ne zamoglo iména klasiških dél dati, mu mora že sama ta samostojnost in izvirnost z vencam vedne pésníške slave glavo oviti.

Prešérnove poezije so razdeljene: v pésmi, balade in romance, različne poezije, gazele in sonete; na sklepu vsih je pa Kerst per Savici.

Vsako teh pésníških dél posebej soditi in njih líčnost in pa pésníško céno razkazovati, bi nas predeleč peljalo; zakaj kar se dá od ene réči, to bi mogli od druge ponoviti; nekaj pa vunder moramo opomniti, kar njih umetálnost vtíče.

Kakor je Prešérin v svojim pésnístvu samostojin in izvirn, tako umé tudi svojim izdélkam pripravno obleko dati. Prosto pésim poje v méri narodnih pésim, romanco vsnuje v mero, ktera je južnim evropejskim narodom lastna, pri kterih je romanca domá, in on je po pričevanji rajnciga Čópa pervi vsih slovanskih pésnikov, ki je španjoljsko asonanco v slovanskim poskusil, namreč v romancah „Hčere svét“ z moško asonanco *o*, „Učénic“ z ženskimi *u* — *o*, „Dohtar“ in „Turjaška Rozamunda“ tudi z ženskimi asonancami, uno z *a* — *o*, to pa z *a* — *e*. V sonétih in v ottavi rimi je mojster in v terci rimi je v „Novi pisarii“ tudi svojo izverstno zabavljiško (satyrisch) krepst pokazal. Njegove gazele so tako miloglasne, verh tega pa tako líčne, de se ne vémo v kakim drugim jeziku lepših spomniti.

Prešérnove poezije so sploh v takó gladkotekóčim jeziku pisane, de vsaka verstica pésníškiga mojstra spríčuje. De bi pa tudi drugi Slovani krajnski izrék sleherne besede uméli, in de bi pésníška mera vsakimu bravcu óčitna bila, zató mende gosp. Prešérin navdarke (Accente) tako ljubi. Po naših mislih jih je pa veliko preveč, in mi bi bili raji vidili, ko bi bilo opušenje mnogih pogoltov (Ellision) nepotrebne navdarke nadomestilo. Tudi bi bili želeli, de bi bile nektere zabavlice proč ostale, kér marsiktera stvarica, ki se zamore za kratek čas med dobrimi prijatli razglasiti, se ne príleže občinstvu. To so gospod dohtar samí spoznali, ter rekli:

Smé nékaj nas, kér smo Prešérnove, biti prešérnih;
Pésem kaže dovólj, kak je naš óče kroták.

Ta oglas Prešérnovih poezij sklenemo z serčnim vošilam, de bi nam gosp. dohtar še veliko veliko poezij zložili, pa večkrat si tudi kak resni predmet izvolili, za kteriga jim — po spríčevanji slopečiga „Kersta pri Savici“ — pésníškiga duha gotovo ne manjka.

Tisk iz gosp. Blaznikove tiskarnice je takó líčen, kakor je navada iz té tiskarnice doveršene déla dobivati, ki se nobene primere tudi ne z nar lepšimi Dunajskimi in drugimi deli ne vstraši. — Cena pohvaljene knjige je 1 gold. srebra.

Malavašič.

Premišljevanja vrédna zgodba.

V nedeljo zadnji dan Prosenca so udarile zaporedoma tri strele v turn in v cerkev kaplanije sv. Petra Slavinske fare Postónjskiga okroga, zjutrej pred osmo uro ravno ko so gosp. kaplan dokončali v pridigi skazati, kako je na zapoved Božjo vsa natora perpravna, k pokori opominjati in tudi kaznovati nemarniga grešnika. — Leté strele so streho turna razkopale, zvonove premaknile, in znotrej po cerkvi tako razsajale, de so v sredi cerkve nektere kamnatne ploše pod ljudmi vzdignile, se tudi več stolov dotaknile, in posebno en stol, v kterim so tri ženske klečale, močno razkrojile. — Zatorej je vse ljudstvo po cerkvi, razun nekterih pevcev na kori, omoteno na tla popadlo; ko se je iz omotice kakor od spanja zbudilo, se je začelo po vsi cerkvi grozno jokanje in trepetanje. Petdeset moških in ženskih je bilo od strel zadetih, krivavih in posebno po nogah ranjenih, nekterim so oblačila gorele; nekterim so bile clo škornice iz nog vzete. — Neke ure po ti žalostni zgodbi sta prihitela iz Postojne gosp. okroga komisár in pa gosp. ranocelnik, ki nista našla per nobenimu od strele zadetimu nevarnosti življenja, akoravno je en mož tri dni slep ostal, četeri dan po tim pa je spet pregledal. Per štirih ženskih se je posebno Božja milost pokazala, — per eni v drugim stanu, ki je bila po životi zlo ranjena, in per treh, ki so v tistim stoli, ki so ga strele razkrojile, klečale, de niso mertve na mestu ostale.

Koj drugi dan so prihiteli ne samo od strele v cerkvi ostrašeni, ampak tudi njih žlahta in prijatli k fari v Slavino zahvalit se gosp. Bogu in Materi Božji, patroni fare, za neizrečeno veliko milost, ktera se jim je očitno pokazala, de v taki nevarnosti ni noben ne življenja zgubil, in tudi ne veliko poškodovan bil. — Ginjeniga serca so bili pričijoči per sv. maši in per pridigi, in solze v njih očeh so spričevale, de verjejo, de stvarnik nebes in zemlje, kakor nekdej izraelsko ljudstvo na gori Sinaji, tako tudi zdej s strelo ljudi opominja k zvestimu deržanju Božjih zapoved, in de tudi verjejo, de gosp. Bog po spričevanju Davida v 90. psalmu je ukazal angeljem varham, de naj nas varjejo povsod. — Večna čast in hvala bodi gosp. Bogu, de taka živa vera v našim okraji še živi!

V Slavini 10. dan Svečana 1847. J. J.

Dopis od sv. Verbana blizo Ptuja na Štajarskim.

14. dan pretečeniga mesca je za naše farmane vesel dan bil; obhajali smo namreč posvečevanje noviga sv. križeviga pota s 14 postoji (štacion). Visoko častiti gosp. fajmošter vneti za čast božjo, in za ozalšanje farne cerkve so farmanam s svojo priljudno, ljubezni polno besedo živo v serce segli: naj vsakteri s svojim dobrovoljnim darom po zmožnosti pripomaga, de bi sv. križev pot, ta lepi kinč vsaktere cerkve, skoraj tudi Verbanjsko cerkev zašlal. Priserčne besede so se tudi serc prijete, in farmani spoznavši resničnost besed svojiga duhovniga pastirja so pokazali, de še živa vera v njih sercih prebiva. Blagoslovili so nam ta križev pot častiljivi pater Bruno Jesih, mašnik iz reda sv. Franciška v Graškim frančiškanskim samostani, kterimu redu izključljivo je že od leta 1561 od rimskih Papežev oblast podeljena, sv. križev pot blagoslavljeni. Po dokončanem blagoslovljenju so imenovani duhovnik s krepko slovensko besedo zbranimu ljudstvu ob kratkim skrivnosti sv. križeviga pota razložili, ter s pripravnimi nauki razjasnili. Podobšine nam je izobrazil gosp. Sagmojster, podobar v Gradci, in nam je prav dobro vstregel ne samo z lepim delam, ampak tudi z nisko ceno, in v hvalo imenovanimu umetniku smem brez pomislika reči, de gledé ozalšanja ga ni okrog in okrog tako lepiga križeviga pota.

Dva lepo pozlačena svečnika k vsaki podobšini napravljena se prav lepo priležeta. Zamolčati tudi ne smem, kar gotovo vsaciga Slovenca veselilo bo, de so napisali slovenski, v našim novim pravopisu.

Jernej.

Na znanje vsim miloserčnim ljudém.

Naši bravci že davnej vedó, de se je z vikšim pervoljenjem predlanjskim v Gorici družba zoper terpinčenje žival začela. Namen te hvale vredne družbe je sploh: človeške serca mečiti, de imajo usmiljenje z ubogo živino, ki je od Stvarnika človeku v prid, pa ne v terpinčenje ali mučenje vstvarjena. Dozdaj je imenovana družba na Goriškim veliko podpornikov ali udov nabrala, pa tudi iz bližnjih deželá, kakor iz Teržaškiga, Koroškiga, Štajarskiga in Krajskiga jih je nekaj pristopilo.

Vsakdo, ki hoče ud te družbe imenovan biti, plača vsako leto pol goldinarja; ali pa tudi več, če hoče namen pohvaljene družbe še bolj podpirati. Iz nabraniga denarja natiskuje Goriška družba lepe podučivne bukvice, ktere po tem po deželi brez plačila deli, in ktere tudi vsak ud brez plačila dobíva.

Krajncam perstop k ti družbi polajšati, prejema pisarnica kmetijske družbe v Ljubljani oglase in

plačilo tistih, ki hočejo v imenovano družbo stopiti, in jih potem v Gorico pošilja.

Čudapolna novica!

Od tistihmal kar so znajdli, vodeni sopár v vozove in barke vpregati, de letéjo hitro ko ptic po zraku, ni nobena imenitniša znajdba med ljudi prišla, kakor letá, ki nam jo je nidavnej amerikanski zdravnik Jackson na znanje dal. Kaj posebniga mora neki to biti? bodo naši bravci prašali, ki od te nove znajdbe še nič slišali niso. Ja, dragi bravci, imenitna, silno imenitna in zares čudapolna znajdba je tó!

Človeku ali pa tudi živini z lahko rečjó za en čas vse občutke odvzeti, de clo nič ne čuti, naj ga bodéjo ali žgêjo, mu nogo, roko ali kakoršin si bodi ud odrežejo ali odžagajo; — odgovorite mi: ali ni to čudapolna znajdba? Mislím de. Celi svet se veseli, in čast in hvalo daje modrimu možu, kteriga znajdba bo v prihodnje toliko bolečin in terpljenja iz svetá pregnala!

To sredstvo, ktero človeku vse občutke vzame, de se kake 2, 3 ali clo 8 minut clo nič ne zavé in de se mu tačas večidel prav prijetno sanja, je že sicer davnej znano zdravilo, kterimu se Schwefelaether, to je žepleni vinski cvet pravi, in ki je Hofmanovim kapljicam (Hoffmanische Tropfen) zlo enak. Ta cvet je kakor nar tanjši zrak, in če človek ali pa tudi živina le nekte minute v njem diha, pade v omedlevco, iz ktere se pa čez neke minute spet brihten zbudi. V ti omedlevci nič bolečin ne čuti, naj mu zdravnik zob dère, otekljine reže, nogo ali roko žaga i. t. d.

Akoravno sicer zdrav človek koj po izbujenju po omedlevci popolnoma brihten postane, vunder imenovaní cvet ni kaka igrača in zamore takim ljudém, ki so slabi na persih ali mertudu podverženi, tudi zlo škodvati; torej je lev rokah zvedéniga zdravnika neprecenljiva dobrotá, po kteri bojo zamogli ranocelniki bolnikom prihodnjič brez bolečin pomagati.

To znajdbo pa oznanimo posebno zató v Novicah, de se ne bojo prihodnjič bolniki, kterim je potreba kak ud odrezati, presilnih bolečin bali in de ne bojo zavoljo tega odlašali, prave zdraviljske pomoči iskati, dokler je še čas, se ozdraviti.

Dr. Bleiweis.

Zastavica. *)

Povej mi, prijatelj! z dvema besedama — pa po starim pravopisu — perve čerke dvanajsterih malih prerokov, in sicer takó, de je vsaka čerka v eni teh dveh besedi po dvakrat zapisana. — Mali preroki so: Ozej, Joel, Amos, Abdíja, Jonas, Nahum, Mihej, Habakuk, Sofonija, Hagej, Zaharija in Malahija.

Današnjimu listu je perdjan 4. dokladni list — in pa tretji del kemije.

*) Vganjko zastavice v 3. listu bomo drugo pot na znanje dali.

Žitni kup. (Srednja cena).	V Ljubljani		V Krajnju	
	27. Svečana.		22. Svečana.	
	gold.	kr.	gold.	kr.
1 mernik Pšenice domače....	2	58	3	3
1 » » banaške...	3	—	3	3
1 » Turšice.....	1	52	2	4
1 » Sorsice.....	—	—	2	12
1 » Rēži.....	2	7	2	15
1 » Ječmena.....	1	39	1	58
1 » Prosa.....	1	36	1	38
1 » Ajde.....	1	30	1	32
1 » Ovsa.....	1	—	1	3